

РЕШЕНИЕ

№ 1448

гр. София, 29.11.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 8-МИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на осми ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Красимир Машев

Членове: Златина Рубиева
Петя Алексиева

при участието на секретаря Мария Ив. Крайнова
като разгледа докладваното от Красимир Машев Въззивно гражданско дело
№ 20221000501725 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

С Решение № 266512/10.11.2021 г., постановено по гр. дело № 3710/2018 г. по описа на СГС, I ГО, 9 състав, поправено с Решение № 260827/08.03.2022 г., са отхвърлени предявените от А. Д. С., осъществяваща процесуални действия чрез своя баща и законен представител Д. Й. С., срещу Г. Г. Р. и А. Л. К. обективно и субективно съединени под евентуалност отрицателен установителен иск с правно основание чл. 42, б. „б“ ЗН, във вр. с чл. 25, ал. 1 ЗН и конститутивен иск с правно основание чл. 43, ал. 1, б. „а“ ЗН, както следва: 1) за обявяване нищожността на саморъчно завещание на В. В. Р., починала на 30.04.2017 г., извършено в полза на Г. Г. Р. и А. Л. К. и 2) за унищожаване на това саморъчно завещание поради липса на активна завещателна способност. Уважен е съединеният под евентуалност конститутивен иск с правно основание чл. 30 ЗН за възстановяване на накърнената запазена част от наследството на малолетното дете.

Срещу така постановеното решение е предявена въззивна жалба от ищцата, в която се излагат съображения за неправилност на крайния съдебен акт, постановен от СГС, в частта, в която са отхвърлени исковете с правно основание чл. 42, б. „б“ ЗН, във вр. с чл. 25, ал. 1 ЗН и чл. 43, ал. 1, б. „а“ ЗН. Въззивницата твърди, че първоинстанционното решение е необосновано, тъй като СГС не извършил подробен анализ на събраните по делото доказателства - не ги е обсъдил в тяхната съвкупност, вследствие на което е допуснал незаконосъобразния правен извод, че автор на процесното завещание е В. В. Р.. В този

смисъл, поддържа, че от значение е констатираното в първата, изготвена по делото, СПЕ несъответствие в начина на изписване на буквата „п” между използвания сравнителен материал и завещанието. Счита, че повторната експертиза е неаргументирана. Твърди, че СГС неправилно е достигнал до правния извод, че в представеното по делото завещание са обективирани две отделни завещателни разпореждания и че поставеният подпис е под същите. Въззивната жалба съдържа оплаквания, че не са обсъдени изложените в исковата молба правни доводи, че волята на завещателя е напълно неясна по отношение на някои от имотите, тъй като са завещани на две различни лица, и че датата на завещанието се намира под подписа („... на материалния носител има една единствена дата – 23.04.2017 г., която е на реда, следващ реда, на който е положен подписът на завещателя”). Изразява общо недоволство в частта, в която е отхвърлен конститутивния иск за унищожаване на саморъчното завещание.

Въззиваемите не са подали писмен отговор на въззивната жалба. В поведеното пред САС о. с. з. на 08.11.2022 г. процесуалният представител на ответницата Г. Г. Р. изразява становище за неоснователността на въззивната жалба. Ответникът А. Л. К. не се явява в о. с. з., не изпраща процесуален представител и не взема становище по предявената въззивна жалба.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните писмени и гласни доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна във връзка с наведените във въззивната жалба пороци на оспорения съдебен акт.

Жалбата е подадена в срока по чл. 259, ал. 1 ГПК, поради което е допустима, но разгледана по същество се явява неоснователна.

Съгласно чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от релевираните въззивни основания в жалбата, освен ако не следва да бъде приложена императивна материалноправна норма.

Процесното първоинстанционно решение е валидно и допустимо.

СГС, I ГО, 9 състав е бил сезиран с обективно съединени под евентуалност отрицателен установителен иск с правно основание чл. 42, б. „б” ЗН, във вр. с чл. 25, ал. 1 ЗН, конститутивен иск с правно основание чл. 43, ал. 1, б. „а” ЗН и конститутивен иск с правно основание чл. 30 ЗН.

За да постанови решението си, първоинстанционният съд е приел, че процесното саморъчно завещание е написано и подписано от В. В. Р.; то съдържа всички предписани от закона клаузи; подписът и датата са на един и същи ред, като завещателят е направил последователни самостоятелни завещателни разпореждания, по-новото от които отменя по-старото. За да отхвърли и обективно съединения при условията на евентуалност конститутивен иск с правно основание чл. 43, ал. 1, б. „а” ЗН, СГС е счел за установено по делото, че към момента на съставяне на саморъчното завещание завещателят е разбирал

свойството и значението на извършеното (интелектуалния момент) и е могъл да ръководи постъпките си (волевия момент), т.е. притежавал е активна завещателна способност, макар и да е страдал от смъртоносна болест.

По иска с правно основание чл. 42, б. „б” ЗН, във вр. с чл. 25, ал. 1 ЗН.

Съгласно правната норма, уредена в чл. 25, ал. 1 ЗН, подписът на завещателя следва да бъде поставен след завещателните разпореждания. Датата като нормативно изискване за действителност на саморъчното завещание е иманентна част от завещателното разпореждане. От една страна, тя служи за определяне момента, към който следва да бъде извършена преценката за наличие или липса на завещателна способност на завещателя, а от друга, от значение е за преценката коя е последната воля на завещателя в случай на няколко завещателни разпореждания за едно и също имущество. В случай че датата се намира под подписа на завещателя, то същият не удостоверява момента на съставяне на саморъчното завещание, който порок поражда най-тежката форма на недействителност на едностранната сделка, а именно нищожност.

От предметното съдържание на процесното завещателно разпореждане се установява, че най-долу вляво на документа, в който е обективизирана тази едностранна формална разпоредителна безвъзмездна сделка, са изписани едно под друго мястото и момента на съставянето ѝ („гр. София/23.04.2017 г.“). Макар формално да са на различни редове, двете означения представляват едно единно изявление относно мястото и периода, през който завещанието е съставено. Отдясно от тях е поставен подпис – саморъчно изписване на собственото и фамилното име на завещателя и абривиатура. При детайлна проверка на начина на изписването, разположението на точката на началото спрямо точката на завършване и на най-високата точка спрямо най-ниската може да се достигне до единствения правен извод, че тя заема мислено два реда – този, на който е изписано мястото на съставяне, и този, на който е посочена датата. От значение е и фактът, че завещанието е създадено в присъствието на двама свидетели (макар да не е било необходимо да се подписват т. нар. инструментарни свидетели, каквито биха били изискванията при нотариалното завещание – арг. чл. 24, ал. 1 ЗН).

Законът не въздига наличието на свидетели в изискване за действителност на саморъчното завещание, но то може да послужи за установяване на **достоверността му**. Именно тази цел е имал предвид завещателят (след очакваната ѝ смърт да не бъде оспорвана **последната му воля**). В процесния случай той е посочил в текста на завещателното разпореждане кои са двамата свидетели, вкл. преди нейния подпис. Те са подписали последователно завещанието под подписа на завещателя, удостоверявайки обстоятелството, че на посоченото място, **в посочения ден**, лицето В. В. Р. е изготвила саморъчно горното завещателно разпореждане и го е подписала. В този смисъл, липсват съмнения, че посочената дата е иманентна част от завещателното разпореждане, и то съдържа всички клаузи съгласно чл. 25 ЗН.

Именно подписът, поставян след обективизирани върху материален носител правни сделки, удостоверява по несъмнен начин, че волеизявлението на неговия автор е

окончателно и се целят присъщите на съответната правна сделка правни последици. При вече изяснените правнорелевантни факти (за единство между място и момент на съставяне на завещанието) и настоящата съдебна инстанция достига до правния извод, че подписът е поставен на същия ред, на който е изписана и датата на съставянето на завещанието. В този смисъл, правилно се явява съждението на първоинстанционния съд, че съобразно правилата за писане в българския език, съгласно който изписването е отляво надясно, се приема, че подписът е под завещателните разпореждания. В този смисъл, за завещателя подписите на свидетелите, поставени вдясно – **под датата** на съставянето на завещанието, **са част от документа** и удостоверяват, че последната воля на съставителя на завещанието – за след неговата смърт, е изразена именно на 23.04.2017 г. По този начин безспорно се установява, че изписаната дата не е положена по-късно (ако завещателката впоследствие е „дописала” датата, тя е могла да го извърши изрично над своя подпис – в празните 4-5 реда след текста на завещанието и подписа).

Нещо повече, същественото е кога е съставено завещанието, за да се постигнат вече изяснените нормативни цели на поставената дата – **1)** да се установи дали завещателят е бил способен към този момент да завещава и **2)** ако има две и повече последващи завещания, които съдържат различни или несъвместими разпореждания, да се установи кое от тях е последното, което отменя по-рано написаното – арт. чл. 40 ЗН. Ако от съдържанието на завещанието по несъмнен начин се изяснява моментът на съставянето му, смисълът на нормативните изисквания е постигнат. Следователно, изписаните в лявата страна на документа място и дата на съставянето, които представляват смислово **едно цяло**, са на един ред с положения от завещателката подпис, а всички те са последвани от подписите на „инструментарните свидетели”, чрез които завещателката е искала по категоричен начин да докаже достоверността на нейната окончателна воля за след смъртта ѝ. За нея подписите на тези свидетели са били част от съдържанието на самото завещание (по имена изрично ги е посочила в текста на завещателното разпореждане), като и чрез полагане на техните подписи се установява **окончателната ѝ воля**.

Обратното тълкуване на съдържанието на процесното завещание би било противно на последната воля на завещателката, за което съдът не може да не държи сметка. Следователно, при така изяснените правнорелевантни факти и изложените правни доводи и настоящата съдебна инстанция достига до категоричния правен извод, че датата на съставянето на завещанието смислово и лексикално е част от завещателното разпореждане, което е породило действителни правни последици, **съответни на последната воля на завещателя**.

Въззивникът поддържа правен довод, че първоинстанционният съд неправилно е приел, че завещателят е оставил две завещателни разпореждания. Макар и тези мотиви на СГС да са неправилни, законосъобразен се явява неговият правен извод, че при тълкуване на завещателното разпореждане по правилата на чл. 20 ЗЗД, във вр. с чл. 44 ЗЗД волята на завещателя е ясно изразена, вкл. и по отношение на факта кои завети ще ползват съответните бенефициери (заветници). С пунктове 2 и 4 от процесното завещание

завещателката се е разпоредила за след своята смърт и със следните имуществени блага: правото на собственост върху апартамент № 60, находящ се в гр. ***, ж. к. „***“, бл. *** и апартамент № 201, находящ се в гр. ***, ж. к. „***“, комплекс „***“, вх. „*“, ет. * – в полза на нейната майка и ответница Г. Г. Р.. В пункт 10 обаче е пояснено, че завещава по ½ ид. ч. от правото на собственост върху същите два апартамента на нейната дъщеря и ищца А. Д. С., а останалата ½ ид. ч. е за ответницата Р..

Пункт 10 не представлява отделно завещателно разпореждане, тъй като не съдържа всички предписани от закона реквизити като дата и подпис, както неправилно е прието в мотивите на обжалвания съдебен акт, а единствено **пояснява** волята на завещателя. Необходимостта от това е житейски оправдана с оглед условията, при които е създадено завещанието (завещателката се е намирала в болница, като нейната предстояща кончина е била очаквана). При съвкупната преценка на клаузите по пунктове 2 и 4 и пункт 10 се изяснява, че окончателната воля на завещателката е А. Д. С. и Г. Г. Р. да получат всяка по ½ ид. ч. от правото на собственост върху описаните два имота. Следователно, волята на завещателката е ясна, поради което решението на СГС, макар при неправилни мотиви, съдържа верен извод за действителността на завещанието.

Без значение за изхода на спора е обстоятелството, че с първата, назначена и изслушана по делото експертиза, е констатирано несъответствие в начина на изписване на буквата „п“ между използвания сравнителен материал и изследвания оригинал на завещанието. По делото са изслушани две експертизи, които аргументирано и безпротиворечиво стигат до категоричния доказателствен (фактически) извод, че 1) именно В. В. Р. е изпълнила ръкописния текст, съдържащ се в процесното саморъчно завещание и 2) подписът, придаващ окончателност на завещателното разпореждане, е положен от В. В. Р.. В първата експертиза забелязаните особености относно начина на изписване на буквата „п“ са споменати само за пълнота и яснота на заключението. При изслушване на вещото лице Д. К. В. в проведеното на 30.01.2020 г. о.с.з. той пояснява, че несъвпадението в начина на изписване на буквата „п“ между сравнителните образци, в които се доближава до правописния вариант, и непосредствения обект, в който се наблюдава И-образна форма на изпълнение на буквата, представлява **относително** различие и се дължи на **обикновена** вариантност на почерка, присъща за всеки един човек, като по **никакъв** начин не разколебава крайното заключение относно авторството на текста и подписа. С оглед на тези обстоятелства и останалите събрани по делото доказателства първоинстанционният съд правилно е приел за установено, че документът, предмет на изследване, е истински (автентичен), а процесното завещание действително (написано е собственоръчно и е подписано от завещателката).

По иска с правно основание чл. 43, ал. 1, б. „а“ ЗН.

Макар в тази част въззивната жалба да е бланкетна (съдържа само общо недоволство от постановения съдебен акт), съгласно задължителните тълкувателни разяснения, дадени в т. 1 от ТР № 1/09.12.2013 г. на ВКС по тълк. д. № 1/2013, ОСГТК, въззивният съд следи служебно за неправилно приложение на императивни материалноправни норми. А правният

институт на унищожаемостта на сделките се урежда с повелителни правила на материалния закон, поради което САС трябва да се произнесе и по основателността на този конститутивен иск.

Ищцата, на която принадлежи процесуалното задължение (доказателствената тежест) за установяване въведения в исковата молба порок във волята на завещателката, водещ до унищожаване на оспореното завещание поради липса на способност да завещава, не установи чрез пълно доказване (несъмнено, безспорно), както предписва правната норма, уредена в чл. 154, ал. 1 ГПК (не е направено нито едно доказателствено искане за установяване на този твърдян от нея порок във волята на нейната майка). Напротив, при проведеното насрещно (непълно) доказване от ответницата – чрез разпитаните свидетели, по категоричен начин се установява, че към момента на съставяне на процесното завещание завещателката е била в ясно съзнание, като напълно е осмисляла значението на извършеното - интелектуалния момент (изложила е житейските мотиви за изразяване на нейната последна воля за след кончината ѝ – „Споделяше намерение да напише завещание на майка си, защото беше в много лоши отношения с бившия си съпруг и се опасяваше, че имуществото, което притежава, ще го разпродаде, а искаше то да остане за детето. Това ми го сподели” – свидетеля Х.; „Познавам А. К.. С В. бяха съдружници в обща фирма. Тя му остави фирмата, защото се притесняваше, че бившият ѝ съпруг ще продаде всичко... Това го казваше и преди да влезе в болницата и след това... Мисля, че когато бяха заедно, мъжът ѝ е имал апартамент и го е продал”), като безпротиворечиво е ръководила постъпките си (волевия момент). Следователно, и този иск се явява неоснователен и законосъобразно е бил отхвърлен от първоинстанционния съд.

Въззивният съд не трябва да се произнася по основателността на втория предявен под евентуалност конститутивен иск (с правно основание чл. 30, ал. 1 ЗН – за възстановяването на накърнената запазена част на необходимия наследник), тъй като в тази част не е подадена въззивна жалба от ответницата.

Тъй като правният извод, до който САС достига, съвпада с крайните правните съждения на първоинстанционния съд, макар и в една част по различни правни съображения, въззивната жалба трябва да бъде отхвърлена като неоснователна, а обжалваното решение да бъде потвърдено.

Въззиваемата има право на разноси, но до края на устните състезания не е представила нито доказателства за тяхното извършване, нито прави искане за тяхното присъждане.

Така мотивиран, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 266512/10.11.2021 г., постановено по гр. дело № 3710/2018 г. по описа на СГС, I ГО, 9 състав, поправено с Решение № 260827/08.03.2022 г., с което са отхвърлени исковете, предявени от А. Д. С., осъществяваща процесуални действия

по делото чрез нейния баща и законен представител Д. Й. С., срещу Г. Г. Р. и А. Л. К., за прогласяване на на саморъчно завещание на В. В. Р., съставено на 23.04.2017 г., за нищожно поради неавтентичност, неяснота на волята на завещателя и липса на дата към завещателното разпореждане (иск с правно основание чл. 42, б. „б” ЗН, във вр. с чл. 25, ал. 1 ЗН) и унищожаване на това завещание поради липса на активна завещателна способност (иск с правно основание чл. 43, ал. 1, б. „а” ЗН).

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва с касационна жалба пред Върховния касационен съд по правилата на чл. 280 ГПК в 1-месечен срок от връчването му на страните.

ПРЕПИС от настоящото Решение да се връчи на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____